

Raná a klasická praslovanština. Hláskové zákony

SONORIZACE

raná 1 500 p.n.l. – 400 n.l.

klasická 400-800 n.l.

■ **Zákon otevřených slabik**

SONORIZACE

■ **Zákon hláskové harmonizace**

PALATALIZACE

Obojí – zjednodušení artikulace

Zákon otevřených slabik

ta↑

a

tta

ttta

tat↓

at

tat.

Zánik souhlásky na konci slova

*ghostis > gostь (g/host)

lit. vilkas – vьlkъ

ř. doron – darъ

lit. dumas – dymъ

lit. sunus – synъ

lat. matēr – mati

lit. gyvas – živъ

lit. ragas – rogъ

lit. ledas – ledъ

lit. medus – medъ

*pontis > pоtъ

ide. rabos – rabъ

i, e > ь

a, o, u > ь

nepravé jery, oslabená pozice

Zánik souhlásky na konci slabiky

ř. hypnos, lit sapnas – sьp/nъ > sь/nъ (sen)

*top/nɔ/ti > tonɔti
utopený

*gyb/nɔ/ti > gynɔti
zhebni

*gɔd/sli > gɔsli

*jad/mъ > jamъ, jedí

*dad/mъ > damъ

*živ/ti > žiti, život, živý

anebo: změna hranice slabik + disimilace (dt, tt > st)

*jad/ti > jas/ti > ja/sti
ale jídlo, oni jedí

*met/ti > mes/ti > me/sti
ale metla, zametený

monoftongizace diftongů

tai/ta [taj/ta] tau/ta [tav/ta] i+Vokál=j, u+V=v

ai, oi > ě (i) „jat' druhé“ au, ou > u

ei > i

eu > 'u

*lai/uos > lěvъ

*tau/rus, lit. tauras – turъ

*vilkoī > vьlcě/i

lit. taukai – tukъ, tučьnъ

lit. ausis – ucho

lit. rauda – ruda

*vei/d(a)s > vidъ

*lieud-, lit. liaudis, něm. Leute – l'ud-ъje

zavřený, tautosylabický (vs. heterosylabický)

*poi/ti > pěti (vs. po/iŋ > pojŋ > пою, поёшь...
poju, poješ...)

*kau/ti, lit. kaustytu > kuti (vs. ka/uŋ > kovŋ)

*kau/po/uati > kupovati (vs. *kau/pou/i-ŋ
kupoujŋ > kupujŋ)

heterosylabický diftong se rozkládá na **V**okál+**j/v**

Diftongy na konci slov a intonace:

ai, oi (cirkumflex) > ě ai, oi (akut) > **i**

vznik nosovek

a/o/u + m/n > o

lit. ran/ka – rōka

*idon > idō

*men/so > męso

*i/men- > imę

*jenzykoi > języcě

lit. dešimt – dešęť

ale heterosylabické sъ vlkomy, rabo/mъ, žena/mъ...
(já) damъ, imamъ, jesmъ, věmъ ...

i/e + m/n > ę

lat., germ. pon/tis – pōť

lit. žambas – zōbъ

lit. šven/tas – svęť

germ. pfening... – pęnędzъ
(srov. Pfennig, Pence, Penny)

rankai > rōcě

lit. kimštas – čęsto

metateze likvid

vokál + **r/l**

1. Náslovné skupiny or/t..., ol/t...

or/mę > rámě

or/vn > rovný

ol/komъ > lakom(ý)

ol/kътъ > loket

2. Po souhlásce

gol/va > glava

mor/zъ > mráz

protetizace, náslovné j-, v-

náslovné to- místo o-

i/j před i/ь/ę

j-ę/ti

j-ę/tra

j-e/sti

j-e/senъ

j-i/kra

j-ezero

u/v před u/y/ъ/ǫ...

v-ǫ/troba

v-ǫ/zъkъ

v-y/dra (<*ūdra)